

DE DIALECTICA ET ARGUMENTORUM GENERIBUS.

THESIS I.

UM inter omnes disciplinas & artes facile princeps, imò dux & regina sit Logica, quæ veluti sol inter minora sidera præclare lucens nebulas mentis humanæ discutit, & ad omnes reliquas artes ingenuas intelligendas & cognoscendas viam sternit: operæ precium nos facturos esse existimamus, si positiones aliquas de ea ad disputandum proponamus.

II.

Quoniam autem Cicero lib. 1. officiorum rectè monet, omnem fractionem ab humano ingenio susceptam debere proficisci à definitione, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur: Nos quoq; secundum legitimæ methodi leges, & communem Philosophorum consensum à definitione Dialecticæ initium faciemus.

III.

Dialectica itaq; definitur ars bene disserendi.

IV.

Hæc definitio perfecta est, quippe causis essentiâ rei constituentibus, materiâ scilicet & formâ constans, omnemq; & solam Dialecticæ vim & naturam complectens.

V.

Notatio Dialecticæ est à Græco verbo *διαλέγεσθαι*, quod non tam de sermone quàm ipsa ratione hoc in loco usurpatur, ad totam scilicet rationis humanæ vim & facultatem exprimendum. Significat igitur hæc vox *διαλέγεσθαι* nihil aliud quàm disserere, quod Plato in Alcibiadem majore vertit *τῷ λόγῳ χρῆσθαι*, id est, ratione uti.

VI.

Committunt ergo elenchum falsæ notationis, qui Dialecticam dici volunt à *δύο*, id est, duo, & *λόγῳ*, id est, sermo, quasi sit duorum inter se sermocinatio.

VII.

Ut verò hæc ars dicitur Dialectica ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι, sic eodem sensu quoq; Logica dicitur ἀπὸ τοῦ λόγου, id est, à ratione, non à sermone.

VIII.

Differentiam ergo inter Dialecticam & Rhetoricam, quam Fortunatus Crellius in Isagoge sua statuit, rejicimus, ubi inquit: Differt Logica à Dialectica sicut totum à parte. Logica enim ἀπὸ τοῦ λόγου à ratione nomen habet: eò quòd in ratiocinando occupetur: Dialectica verò ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι dicitur, quod non est ratiocinari, sed tantum colloqui.

IX.

Et potius stamus à Petri Rami sententiâ, qui cùm videret verbum διαλέγεσθαι ab Aristotele modò pro facultate probabiliter disputandi: modò verò pro tota ratiocinandi arte usurpari & sumi, pro libertate suâ philosophicâ Platonem secutus, Dialecticam & Logicam pro uno & eodem sumsit, viam procul dubio ei monstrante Plutarcho, qui libro 1. de placitis philosophorum sic ait: Logicum quod Dialecticum appellant, &c.

X.

Genus definitionis Dialecticæ est Ars.

XI.

Ars autem (juxta Stoicos) ita definitur, nec malè: τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων τῶν γινεσθαι μένων πρὸς τὴν τέλην εὐχρηστον τῇ ἐν τῷ βίῳ, id est: Ars est comprehensio methodica scientificarum præceptionum, exercitatione cognitarum, ad finem aliquem utilem in vita humana spectantium.

XII.

Scientifica præcepta sunt, quæ juxta tres aureas leges Aristotelis sunt conformata, quales sunt, κατὰ παντὸς, καθ' αὐτὸ & καθόλου πρῶτον: Secundum quas hanc nostram Logicam, quantum quidem humana industria præstare potest, conformatam, & proinde artem esse asserimus.

XIII.

Genus Logicæ constituunt alii aliud: Quidam enim genus eius faciunt ἐπιστήμην scientiam, nonnulli δυνάμιν: à quibus omnibus dissentit Fortunatus Crellius, qui genus Logicæ facit habitum instrumentalem. Cùm hoc consentit Zabarel. lib. 1. de natura Logicæ, ubi dicit, Logicam instrumentum esse: item, non esse artem, sed arti simillimam. Quorum opinionem refellimus.

XIV.

XIV.

Vocabulum *BENE* in Logica definitione Synecdochicum est, pro sapienter, accuratè, artificiosè, & Logicis legibus congruenter.

XV.

Per vocabulum disferendi forma Logica exprimitur. Per hanc enim Logica est id, quod est, & ab aliis artibus discriminatur. Huic quoq; formæ finis simul inclusus est.

XVI.

Porro in voce disferendi nullum admittimus tropum, cujus præteritum disferui, & supinum disertum facimus, ut differat à disfero, disfervi, quod est disfermino.

XVII.

Disferere igitur est rem quamlibet cum ratione quoquo modo tractare, quod sit argumenta inveniendò, & inventa judicandò. Germanicè eleganter Logica dicitur: *Ein kunst/die allen sachen vernünftig lehrt nachsinnen.*

XVIII.

Hinc errorem quorundam notamus, qui pro forma seu fine Logica ponunt verum à falso discernere. Licet enim hic finis sit principalis, non tamen est adæquatus, id est, ad illum finem non omnia Logica præcepta tendunt.

XIX.

Expositâ definitione Dialectica, necessariò jam sequitur, ut quæ sint ejus partes, ostendamus.

XX.

Dialectica partes duæ sunt: Inventio & Judicium.

XXI.

Rectè Petrus Ramus Logicam in inventionem & judicium distribuit. I. Quia omnia rationis humanæ sive intellectus officia completitur. II. Quia omnis quæstio logica aut est simplex, aut conjuncta. Quot autem sunt species quæstionis tractandæ; tot etiam necesse est esse partes Logica. Quia explicat modum tractandi quæstionem. Videatur Melanchthon in sua Dialectica. III. Quia hæc distributio nititur authoritate præstantissimorum Philosophorum, videlicet Stoicorum, Ciceronis & Quintiliani, imò ipsius Aristotelis, ut docet Goclenius in parte 1. probl. 7.

XXII.

Inventio est prima pars Dialecticæ de inveniendis argumentis.

XXIII.

Inventio est prior iudicio, idque tum naturæ tum doctrinæ ordine. Ordine naturæ, quia in hac arte fieri debet progressio à minus perfectis ad perfectiora, à simplicibus ad composita, adeoque à causis ad effecta. Ordine doctrinæ, quia ab iis est ordiendum, quorum cognitio inservit cognitioni sequentium, talia autem sunt ea, quæ in inventione traduntur, quare primo loco docenda.

XXIV.

Additur in definitione de inveniendis argumentis, id est, notionibus secundis simplicibus, non rebus ipsis, quæ argumentis tanquam themata subjacent, ex quorum mutuo respectu eruuntur. Invenire igitur hoc loco nihil aliud est, quàm ex rerum inter sese collatarum affectione investigare nomina logica, quæ dicuntur notiones secundæ, eaque rebus vel notionibus primis imponere: Exempli gratia: Homo est mortalis. Hic duæ res sunt homo & mortalis, quarum notiones primæ considerantur in physica, quatenus una est substantia, altera accidens. Quia autem insuper collatio inter has instituitur & mutuus respectus, quatenus scilicet mortale homini accidit, nova acquirunt nomina Logica, nempe adjuncti & subjecti. Atque sic de aliis argumentis.

XXV.

Argumentum est, quod ad aliquid arguendum affectum est: quales sunt singulæ rationes solæ & per se consideratæ.

XXVI.

Per argumentum hîc intelligimus notionem secundam, quæ rei ex affectione Logicâ imponitur, quæ affectio existit ex mutua rei argutæ & arguentis relatione.

XXVII.

Per vocem Aliquid, intelligimus quæstionem seu thema simplex, quod titulum argumenti suscipit. Quod quidem thema subjectum argumenti est, argumentum verò subiectum inventionis.

XXVIII.

Quamquam non negamus, argumenti usum duplicem esse, axiomaticum videlicet & syllogisticum, ut arguere sit non tantum declarare, sed etiam demonstrare.

XXIX.

XXIX.

Ad arguendum affectum esse, idem nobis est, quod arguere, quia argumentum non est, nisi quod ipso actu arguit id, cum quo confertur.

XXX.

Dicuntur argumenta singulæ rationes solæ & per se considerata, non quod themata simplicia sine omni relatione mutuâ considerari & argumentum constituere possint, sed quod hæc mutua argumentorum relatio absolutè & extra axiomaticam connexionem considerari & tractari debeat.

XXXI.

Atq; hæc de argumento in genere: sequitur argumenti distributio. Distribuitur autem argumentum in artificiale & inartificiale.

XXXII.

Artificiale est, quod ex sese arguit. Dicitur artificiale, quia vim artis in se habet, quippe ex se & in sita sua facultate arguens. Unde à Cicero ne insitum dicitur, quia petitur ex ipsa quæstionis natura: inartificiale verò contrà. Ejus enim argumentum extrinsecus assumitur, nempe ab arguentis auctoritate, unde à Cicerone assumptum nuncupatur.

XXXIII.

Argumentum artificiale est primum, vel à primo ortum.

XXXIV.

Primum est, quod est suæ originis: hoc est, quod non aliunde dependet. Quemadmodum enim furculi trunco inseruntur, & ex eo ejusque radice succum attrahunt, ut verè ejus fiant participes, fructusq; ferant convenientes: sic orta argumenta vim arguendi trahunt ex primis, tanquam furculi ex radice, & perinde sunt ad id, quod arguunt sicut prima, unde oriuntur.

XXXV.

Argumentum primum simplex est, vel comparatum.

XXXVI.

Simplex, quod simpliciter & absolutè consideratur.

XXXVII.

Simpliciter & absolutè considerari hoc in loco dicitur, quando rerum propositarum consideratio & relatio simplex & absoluta est, nec inde digreditur ad tertium aliquod, quod vel quan-

titatis vel qualitatis rationem & comparisonem habeat, ut: Aurum est grave. Hic duarum rerum simplex & absoluta quædam collatio est, nempe gravitatis cum auro. At, aurum est plumbo gravius: Hic propter duorum collationem etiam comparatio instituitur in tertio, scilicet auri & plumbi in gravitate.

XXXVIII.

Argumentum simplex est consentaneum vel dissentaneum.

XXXIX.

Consentaneum est, quod consentit cum re, quam arguit.

XL.

Omnis enim simplex affectio aut amica est, aut inimica: Si amica, consensionem & concordiam: si inimica, disensionem & discordiam parit.

XLI.

Consentaneum autem absolute consentit, vel modo quodam.

XLII.

Absolute consentiunt causa & effectum.

XLIII.

Absolute consentire est in summo gradu consentire, qualis consensio est inter cognatos: Quodam modo verò consentire est debilius & remissiùs consentire, qualis consensio est inter affines.

XLIV.

Atque hæc sunt ea, quæ de Dialectica & argumentorum generibus proponere volumus; cætera, quæ monenda sunt, actus disputationis dabit.

EPIGRAMMA

παρὰ τὸν τῆς

Ad

Doctissimum Dn. Respondentem, amicis
cum suavissimum.

Dicitur & merito veri Dialectica vindex,
Errorum expultrix atq. manus sophia.
Qua sic virili seu sacro iure petitus
Quando caret, talpa est: cætor ille magis.
Et magis est mihi medicus vel pisce futuro
Illius omnino cognitione carens.

Illustrat reliquas artes Dialectica multum,
Grammatica prodest Rhetoricæ simul.

Inservit Physica, nec non docet illa Mathesis
Ac Erbicam clara lumine sapè juvat.

Discendam liquet hinc hanc esse fideliter artem;

Ad reliquas etenim præparat illa viam.

Molle tui igitur virtutibus, euge, iuvabit

De logicæ doctæ diuervisse locum.

Præside sub claro D'AVBERO divite dextra

Dextræ propositæ ritè iugere theses.

Prælia centato duri non MARTIS at ARTIS,

Ac obiecta tibi tela repellere tuas.

Sic tibi sic patri, patriæ sic gaudia surgent.

Sic charus patria, charus erisq. DEO.

V Vinandus Velbruggen Montanus f.
Calendis Martii.

Ad arguendum affectu
gumentum non est, nisi q

Dicuntur argumenta
non quòd themata simpli
argumentum constituere
relatio absolutè & extra ax
ctari debeat.

Atq; hæc de argument
Distribuitur autem argum

Artificiale est, quod ex
in se habet, quippe ex se &
ne insitum dicitur, quia
ciale verò contrà. Ejus
nempe ab arguentis autho
patur.

Argumentum artificiale

Primum est, quod est su
det. Quemadmodum eni
radice succum attrahunt
convenientes; sic orta argu
quam furculi ex radice, &
unde oriuntur.

Argumentum primum

Simplex, quod simplici

Simpliciter & absolutè
rerum propositarum cor
ta est, nec inde digredit

the scale towards document

490

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.